

Il-Pulpu tal-Kolleġġjata Bażilika tan-Nadur

Mons. Ġużeppi Cauchi

Hamsin sena ilu, il-Kolleġġjata tan-Nadur ġiet imżejna bil-Pulpu tal-irħam, xogħol mill-isbaħ li sar mill-iskultur Taljan *Gaultiero Luisi* fuq ħsieb u disinn ta' Prof. Oscar Testa. Fis-sena 1958, il-Kapitlu tal-Kolleġġjata tan-Nadur, kien iddeċċieda li jżejjen il-Knisja Matriċi tiegħu b'opra tal-Pulpu. Din ix-xewqa kien ilha tinhass. Il-ħsieb kien li dan il-pulpu isir fl-irħam u jieħu post dak qadim maħdum fl-injam. Snin qabel din is-sena kienu digħi` saru żewġ abbozzi biex iwittu t-triq lejn il-bidu ta' din l-opra monumentali. Dawn l-abbozzi kienu saru minn Prof. Francesco Saverio Sciortino u mis-Sur Pawlu Pace. Din id-darba wara li saret konsultazzjoni ma' nies ta' professjoni, l-għażla waqqħet fuq Prof. Oscar Testa li lilu l-istess Kapitlu kien talbu biex johrog b'disinn originali u artistiku biex tassew din tkun opa li tagħmel unur lilu u lill-istess Kolleġġjata.

Isir l-Abbozz ta' din l-Opra Artistika

Fil-festa tal-Imnarja tas-sena ta' wara, Prof. Oscar Testa lesta l-abbozz tal-Pulpu propost. Dak iż-żmien f'ittra li kiteb lill-Kapitlu tal-Kolleġġjata tan-Nadur huwa kiteb hekk:

'Jiena nittama li fikom jibqa' lejja dik il-fiduċja li dejjem urejtuni. Malli jiena accettajt li nidhol għal din l-opra, jiena għamilt f'mohhi li nuża hilti kollha biex dan il-pulpu jkun opra awtentika ta' valur artistiku. Ma hix ser tkun opra semplicelement kummerċjali, kif ħafna qiegħdin jagħmlu mingħajr ebda kriterju artistiku'.

Meta dan id-disinn li kien juri s-siġra bla ħajja li taħħtha Adam u Eva ġew ittentati mis-serp infernali b'urna ovali fuqha mdawra bit-tnejha l-Appostlu u bix-xbieha ta' Kristu Irxoxt iż-żejjen id-dahar tiegħu, ġie espost għall-ewwel darba fil-jiem tal-festa, dan mill-ewwel intgħoġob. Dan wassal biex il-benefattri Marija Debono offriet li thallas nofs l-ispiza tiegħu filwaqt li l-kumplament tas-somma meħtieġa kienet ingħabret fil-jiem ta' wara. Kien f'dan l-istess żmien li l-poplu Naduri, li minn dejjem wera mħabba vera lejn it-Tempju Monumentali tiegħu kien thegħġeg biex jidħol ukoll għal proġetti kbir ieħor, dak li jikxi l-knisja tiegħu kollha bl-irħam.

Jibda x-Xogħol

L-ewwel xogħol dak ta' thejjija fil-knisja Kolleġġjata kelli l-bidu tiegħu fit-23 ta' Mejju 1960, meta beda t-thaffir tal-passaġġ gol-pilastru maġġuri li kien problema mhux żgħira. Dan sar biex fih isir aċċess għal dan il-pulpu permezz ta' taraġ. Għal din il-biċċa xogħol kbira indħal Anglu Camilleri, imlaqqam il-'Bedeq' li b'sogru hadem dan ix-xogħol kollu bla ħlas.

Sadanittant fl-Italja kien beda ukoll ix-xogħol fl-irħam

għand id-ditta *Temistocle Sarte* ta' Pisa, mill-iskultur *Gaultiero Luisi*, liema xogħol komplut kien wasal fin-Nadur fis-16 ta' Ĝunju 1960. Dan sar flimkien mal-irħam li bih kellu jinkesa ukoll il-pilastru maġġuri li dan il-Pulpu kelli jitpoġġa miegħu. Aktar tard f'Novembru tal-istess sena kien ġie wkoll hawn fin-Nadur *Gaultiero Luisi* nnifsu flimkien ma' xi ħaddiem oħra mill-fabrika tiegħu, li bdew ix-xogħol ta' tqegħid. Ix-xogħol kollu kien lest sal-10 ta' Dicembru. Tmirt ijiem wara, fit-18 ta' Dicembru dan il-Pulpu kien ġie mbierek mill-Isqof Pace u mżanżan għal-ewwel darba fil-lejl tal-Milied tal-istess sena mit-tfajjal Leli Muscat bil-priedka tradizzjonali tal-Milied.

It-Tifsira Tieghu

Meta wieħed iħares lejn dan il-Pulpu jagħmel certu mistoqsijiet u jistaqsi x'tista' tkun it-tifsira tiegħu. X'għandha x'taqsam is-siġra u Adam u Eva mal-Pulpu? Dan il-Pulpu 'bla taraġ' hu aktar monument milli Pulpu? U hawn toħrog il-kapacità ta' min idealizzah. Kelli raġun Professur Testa jistqarr fl-ittra msemmija fuq li dan il-Pulpu kelli jkun 'opra awtentika u ta' valur artistiku'. Prof. Testa ried li din l-opra ma tkun biċċa għamara mqiegħda fi Knisja, imma ried li l-Kelma t'Alla tiġi mxandra minn post li fih wieħed jilma issimboliżżata l-Istorju tas-Salvazzjoni.

Fil-baži tiegħu għandna lil Adam u Eva, l-ewlenin ġenituri ttantati mis-serp, li jissimboliżżha lix-xitan. Dawn jinsabu taħt siġra li mill-friegħi tagħha ma toħrog l-ebda werqa. Din is-siġra tissimboliżżha l-mewt li ġab miegħu d-dnub originali.

Fuq din is-siġra nsibu l-urna li hi magħmul minn tnejha l-Appostlu. Dawn jirrapreżentaw il-Kelma t'Alla mxandra minnhom; 'Morru fid-dinja kollha xandru l-bxara t-tajba lill-holqien kollu' (Lq. 16,15). Din il-kelma propju tixxandar minn fuq il-Pulpu.

Id-dorsale jew ahjar id-dahar tal-Pulpu hu magħmul minn żewġ pilastri li fuqhom hemm frontispizju bl-arma li jgħib it-trerenu papali waqt li taħt insibu ktieb u lifa hierġa minn ġo fjamma. Dawn jissimboliżżaw lill-patruni tal-parroċċa l-Appostli San Pietru u San Pawl. Taħt insibu partiera hamranja miżmura minn żewġ angli li minnha toħrog ix-xena magħmul mill-mużajk ta' Kristu Rxoxt rebbieħ fuq il-mewt ikkawżata mid-dnub originali ta' Adam u Eva.

L-Artist li Sawru

L-artist Oscar Testa li minn għandu harġet din l-opra artistika, twieled il-Belt Valletta fl-10 ta' Lulju 1909. Sa minn ċkunitu huwa minn dejjem wera ħila artistika. Ta'

dsatax-il sena huwa rebaħ borža ta' studju fl-*Accademia di Bella Arte* ta' Ruma fejn akkwista diploma ghall-hila tiegħu. Aktar tard huwa rnexxielu jakkwista wkoll żewġ diplomi oħra ma' dik li diga` kien akkwista. Dawn kienu mis-Socjetà Arte Manifattura e Commercio di Malta u oħra mill- British and Dominions School of Drawing ta' Londra.

Huwa kien inghaqad fiż-żwieġ mas-Sinjura Mercedes d'Elte, li kienet il-kuġina tal-Eminenza Tiegħu l-Kardinal Eugenio Pacelli li aktar tard kien sar il-Papa Piju XII. Wara iż-żwieġ tiegħu hu għex il-kumplament ta' hajtu fil-Belt Eterna ta' Ruma fejn hadem fir-restawri fil-Palazz tas-Sacra Congregazione di Propagande Fide, fejn immerita c-ċertifikat ta' membru ta' l-istess Kongregazzjoni li kellha s-sede tagħha fi Pjazza di Spagna. Prof. Oscar Testa hadem ukoll fuq pitturi ta' preġju li jinsabu fil-Palazz Pontificju u f'Palazzo Borghese, li b'rikonoximent ghall-hidma tiegħu huwa ngħata t-titlu ta' Kavallier fl-Ordni Militari u Religjuż ta' Kostantinu. Huwa fil-karriera tiegħu pitter ukoll diversi opri artistici li jinsabu ġewwa bosta knejjes fil-Belt ta' Ruma u f'numru ta' djar oħra privati.

Ġewwa l-Comune ta' Gerano li jinsab qrib Ruma, il-Kunsill komunal ta' din il-lokalità, wara mewtu semma triq għal dan l-artist Malti li sal-lum għadha ggib dan l-isem ta' Via Oscar Testa - Artista Maltese. Dan sar bhala rikonoximent ghax-xogħol kbir li wettaq ġewwa l-knisja ta' din il-lokalita` fuq xewqa tal-Istat tal-Vatikan. Professur Oscar Testa miet hesrem fis-sena 1979 ġewwa Ruma, u ndifen fil-qabar tal-familja ġewwa c-ċimiterju magħruf tal-Verano f'Ruma. Fuq il-qabar tiegħu wieħed għadu jista' jara skrizzjoni li tgħid:

PROFSORE CAVALLIERE
OSCAR TESTA
PITTORE MALTESE
1909-1979
CON LE SUE OPERE
IN ITALIA
FECE ONORE ALLA
SUA ISOLA

U dwar dan m'hemmx dubju. L-opra artistika tal-Pulptu fil-Kolleġġjata Bażilika tan-Nadur, hija mhux ħlief parti mill-bosta opri oħra kbar tiegħu. Dan il-Pulptu, uniku fl-istil monumentali tiegħu, huwa fost il-ftit xogħlijiet li Prof. Oscar Testa għandu f'dawn il-gżejjer. Hija opra li b'ammirazzjoni tagħha qed twassal messaġġ; dak tal-ġraja tas-salvazzjoni.

Illum ħamsin sena wara li saret din l-opra hekk sabiħa, permezz ta' din il-kitba lil dan l-artist li għamel ġieħ lil pajjiżna permezz tal-arti tiegħu, tislima xırqa qed tingħata.

*Il-pulptu li qed iżżejjen il-Kolleġġjata Bażilika tan-Nadur.
Xogħol id-ditta Temistocle Sarte ta' Pisa fl-Italja li sar fis-sena 1960 fuq disinn ta' Prof. Oscar Testa.*